ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Бондар Н.А.,
доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»,
доцент кафедри державно-правових дисциплін та українознавства
Сумського національного аграрного університету

Стрельник В.В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри приватного та соціального права
Сумського національного аграрного університету

УДК 340.115
DOI 10.32845/2663-5666.2022.4.1

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

Постановка проблеми. Враховуючи процеси глобалізації, у сфері розбудови юридичної освіти національна юридична освіта розглядається як складова світової спільноти. Досягнення успіху, розширення впливу, конкурентоздатності відбувається шляхом включення української юридичної освіти у правове поле наднаціональних відносин. Сучасні виклики формують перед правниками вимоги щодо розробки правової культури, теоретичних і практичних засад права, юридичної термінології, здатності впорядковувати відносини між державними, комерційними організаціями на національному та наднаціональному рівнях.

Правник, керуючись принципом верховенства права та справедливості, повинен відповідати вимогам часу: мати знання, володіти прийомами та правовими техніками, добросовісно служити національним і корпоративним інтересам, ґрунтуючись на законі кількісних та якісних змін у процесі впровадження компетентністного підходу у підготовці здобувачів вищої освіти.

Мета та завдань дослідження. З огляду на необхідність і важливість економічного зростання, юридична освіта потребує детального вивчення міжнародного приватного та публічного права, міжнародного арбітражу, в тому числі так званого «lex mercatoria». Це система права, що базується на інституціях, локальних звичаях окремої країни, справедливості, принципах торговельних звичаїв, встановлених для загальної зручності. До того ж розвиток інформаційних технологій актуалізують питання зростаючого впливу інформаційних технологій на юриспруденцію. Складні нейронні системи, штучний інтелект, сучасні IT-технології накопичення, сортування та збереження даних призводять до зменшення попиту на окремі правничі спеціальності [2, с. 165]. Разом з тим формується потреба у новому форматі фахівців, пов'язаних з розробкою нових засад збереження, супроводу даних, кібербезпекою, тощо. Ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій у юридичній освіті безпосередньо залежить від держави, потребує законодавчого врегулювання, розроблення єдиних вимог і впровадження стандартів для цифрової освіти. Перед Україною постають завдання щодо забезпечення якості цифрового навчання, електронних освітніх ресурсів, ефективності підготовки та перепідготовки фахівців у зазначеній сфері.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Дослідження сучасних факторів впливу на вищу освіту з урахуванням процесів інформатизації здійснювали українські науковці, зокрема Агаджанова С., Бостан С., Бостан Л., В'юненко О., Силадій І., Толбатов А., Толбатова О.

Виклад основного матеріалу. Процес переходу до цифрової економіки потребує запровадження цифрових технологій у навчання для забезпечення взаємодії різних компонентів освітнього процесу досягнення динамічності, гнучкості й адаптивності. Підготовка майбутніх юристів вимагає від сучасного університету вдалого поєднання гуманітарних і технічних знань

і професійних компетентностей, формування навичок роботи з сучасними технічними засобами. У сучасному глобалізованому світі юридична освіта покликана не тільки надати знання, сформувати вміння та навички майбутнього фахівця, професіонала, але й сприяти розвитку відповідальної особистості перед світом і суспільством, як носія гуманістичних цінностей. Досягнення цієї мети можливе за умови наявності відповідним чином організованого освітнього простору, який має ґрунтуватися на системному підході, заснованому на інноваційних технологіях як у змісті освіти, так і у формах її набуття [3, с. 9].

Переконані, що підготовка майбутніх правників має відрізнятися системністю. Випускники юридичних вузів повинні демонструвати високий рівень опанування навичок користування цифровими технологіями. Юрист XXI ст. повинен володіти основами електронного документообігу, вміти створювати електронні документи (претензії, заяви, скарги, різні запити), взаємодіяти з різними фізичними та юридичними особами через інформаційні, телекомунікаційні технології. Правнича професійна діяльність потребує опанування навичками надання послуг із використанням високотехнологічних засобів: електронний підпис, електронний документообіг, криптоканали для обміну інформацією, жетони й електронні валюти, розумні контракти. Сучасний фахівець має орієнтуватися в новітньому цифровому середовищі, використовувати програмне забезпечення, аналітичні технології та платформи звітності. Усе зазначене формує необхідність, у процесі навчання майбутніх правників, процесу об'єктивного розуміння криптовалюти, опанування концепціїh Blockcain, аналізу переваг, недоліків і ризиків, пов'язаних з їх використанням.

Беззаперечно, розвиток і вдосконалення національної моделі юридичної освіти має здійснюватися з урахуванням процесів інформатизації. Підготовка висококваліфікованих і конкурентноспроможних фахівців на сучасному ринку праці, визначається тенденцією інвестування правничими школами в технологічні рішення з метою створення світових університетів. За таких умов важливо не лише ознайомити здобувачів освіти з концепцією Blockchain, а й здійснювати впровадження blockchain-технології в юридичну освіту.

Blockchain (block – блок, chain – ланцюг) – це спосіб зберігання даних або цифровий реєстр транзакцій, угод, контрактів. Сама ідея технології Blockchain максимально проста, представляє собою величезну загальнодоступну систему даних. Зазначена технологія у використанні відома як криптовалюта, проте її застосування вже давно вийшло за межі фінансового світу. Така система даних використовується у соціальних мережах, для формування кадастрів і реєстрації прав власності Властивості Blockchain дозволяють застосовувати її в різних сферах. Значущість технології Blockchain у світі підвищується з кожним днем.

Доступність і незмінність інформації системи Blockchain можна ефективно впровадити в освітню сферу з метою підтвердження фактичної кваліфікації слухачів різних курсів чи студентів. Так, заклади освіти, що здійснюватимуть за допомогою технології Blockchain реєстрацію дипломів або сертифікатів про навчання формують потенційному роботодавцю фактичну інформацію про навчання в конкретному закладі освіти, курсах, автентичність диплому. Такою відкритою системою даних зможуть скористатися інвестори для пошуку перспективних кваліфікаційних робіт, заклади вищої освіти для підтвердження перезарахування кредитів по вже вивченим дисциплінам при зміні студентом місця навчання або спеціальності. Blockchain дозволяє зафіксувати не тільки потрібну для трансферу кількість годин, але і проміжні результати модульного оцінювання знань. Головне, що така інформаціє є достовірною [1].

Виокремлюється ціла низка перспектив і переваг при впровадженні технології Blockchain в юридичній освіті, що дозволить правничим школам стати провідними в підготовці правників. Застосування даної системи створює умови для формування ефективної мультикультурної правничої онлайн спільноти науковців, викладачів, здобувачів і роботодавців. Метою такої інтерактивної платформи є опановування новими знаннями для наукових дискусій і комунікацій, обмін досвідом, пошук фахівців ще на етапі їх формування, а також можливість долучитися до підготовки майбутнього правника, розвиток soft skills для студентів тощо.

За умови залучення студентів до різноманітних правових систем і традицій, ґрунтуючись на стратегії формування знань законодавства зарубіжних країн, застосування Blockchain у юридичній освіті забезпечить можливість колаборації із світовими правничими школами, академічну мобільність без перетину кордону.

Перевагою технології Blockchain є створення конкурентного середовища серед: (1) викладачів – можливість вибору студентами фахівця,

у якого вони б хотіли навчатися, (2) здобувачів – формування індивідуальної освітньої траєкторії з метою отримання кращого робочого місця в майбутньому, (3) роботодавців – залучення до роботи працівника зі сформованими професійними компетентностями. Утворення такого середовища пропагує запровадження нових інтерактивних методів навчання викладачами. Створює можливість вибудови здобувачами власної індивідуальної освітньої траєкторії без приналежності до конкретної правничої школи. Наприклад, обрати за власним бажанням мову навчання, освітні курси, що запропоновані різними правничими школами.

Переконані, що співпраця з юридичними клініками й інкубаторами, залучення зовнішніх стейкхолдерів надасть можливості реалізувати власні проекти значно розширить умови набуття практичних компетентностей здобувачів освіти. Така співпраця уможливить перегляд та удосконалення освітніх програм, забезпечить їх відповідність ринковим реаліям, сформує базу даних про працевлаштування випускників.

Важливим моментом є те, що технології Blockchain розглядаються як система моніторингу, верифікації й аналізу набутих компетентностей здобувача, доступна для роботодавця при здійсненні кадрової політики. Використання такої бази даних забезпечить доступ до навчальних ресурсів для викладачів і студентів: знаних професійних, міжнародних, інформаційних, науково-практичних, бібліотечних та інших джерел. Застосування технології Blockchain у вищій освіті, зокрема при підготовці правника, спрощує документообіг, зменшує навантаження на викладача при веденні історії успішності студента, підтверджує право авторства на відповідні курси тощо. Таким чином, впровадження зазначеної технології в освітню сферу призведе до неминучих глобальних змін у середовищі освіти.

Проте на сучасному етапі реформування вищої освіти об'єктивними та суб'єктивними стримувальними факторами запровадження даної технології необхідно визнати відсутність правового регулювання, потребу у досягненні консенсусу між широким колом учасників ринку освітніх послуг, відсутність готовності суб'єктів освітнього процесу до змін у навчальному процесі, особистому мисленні тощо [2, с. 172].

Безперечно, національне освітнє середовище потребує змін. Зростання ролі інформатизації та повсюдне поширення електронних технологій вимагають від вищих навчальних закладів своєчасного реагування на нові виклики в освіті. Від процесу професійної підготовки залежить рівень конкурентоспроможних фахівців у всіх сферах, здатних ефективно діяти в умовах інформатизації. Емпіричні дані доводять, що на сьогодні процес інформатизації застосовується у формі дистанційного навчання, створення інформаційних університетських середовищ. При цьому загальний рівень інформаційної грамотності та потреб населення в зазначених технологіях залишається досить низьким. Концепція інформатизації тісно пов'язана з концепцією освіти через все життя, яка на сьогодні стає провідною ідеєю суспільства знань [4, с. 37]. Відповідно діяльність правника в інформаційному суспільстві залежить від його здібностей адаптуватися до сучасних вимог, творчого підходу до роботи, вміння швидко перебудовуватися, що потребує постійного професійного вдосконалення.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Розвиток інформаційних технологій і глобалізація суспільних процесів у світі вимагають ґрунтовного переформатування освітнього процесу. Глобалізація освітнього середовища потребує об'єднання зусиль і ресурсів різних країн у формуванні єдиної освітньої системи, єдиних стандартів у забезпеченні якості освіти, інтеграційних та інтернаціоналізаційних процесів в освіті. Трансформування освітнього середовища у процес інформатизації насамперед має бути спрямоване на удосконалення якості освіти, створення нових можливостей для здобувачів, які формують новий освітній запит під впливом глобального інформаційного середовища.

Інформаційний розвиток в правовій сфері зумовлює потребу зміни підходів у підготовці юристів. Вдосконалення освітніх технологій має відбуватися в трьох напрямах: (1) використання он лайн курсів, спеціальних платформ і застосунків, оновлення й осучаснення освітніх програм із урахуванням потреб цифрового суспільства; (2) навчання інформаційним технологіям, формування правовідносин з їх використанням юристами-практиками в межах підвищення кваліфікації дозволить удосконалювати професійні навички; (3) якісна підготовка викладацького складу, як носіїв інформації про новітні технології, з подальшим їх упровадженням в освітній процес.

Застосування технології Blockchain у юридичній освіті забезпечить можливість колаборації із світовими правничими школами, підвищить рівень академічної мобільності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агаджанова С.В., В'юненко О.Б., Толбатов А.В., Толбатова О.О. Перспективи використання технології в закладах вищої освіти. URL: http://surl.li/aeslp (дата звернення: 05.09.2022).
2. Бондар Н.А. Юридична освіта в Україні в умовах глобалізації: історико-правове дослідження: дис. доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право. Суми, 2022. 276 с. URL: http://surl.li/bkejv (дата звернення: 06.11.2022).
3. Бостан С.К., Бостан Л.М. Гуманістичні основи сучасного юридичного освітнього простору. *Вісник Запорізького національного університету.* 2010. №2. С. 7-14.
4. Силадій І. Розвиток освіти в контексті основних викликів глобалізації. *Вища освіта України.* 2016. №4. С. 34-38.

Бондар Н.А., Стрельник В.В. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ

У статті проводиться аналіз перспектив використання новітніх технологій для включення української юридичної освіти у правове поле наднаціональних відносин. Сучасний правник має відповідати вимогам часу: мати знання, володіти прийомами та правовими техніками, добросовісно служити національним і корпоративним інтересам. Правнича професійна діяльність потребує опанування навичками надання послуг із використанням високотехнологічних засобів: електронний підпис, електронний документообіг, криптоканали для обміну інформацією, жетони й електронні валюти, розумні контракти. Фахівець має орієнтуватися в новітньому цифровому середовищі, використовувати програмне забезпечення, аналітичні технології та платформи звітності.

Юридична освіта потребує детального вивчення міжнародного приватного та публічного права, міжнародного арбітражу, «lex mercatoria». Розвиток інформаційних технологій актуалізують питання зростаючого впливу інформаційних технологій на юриспруденцію. Ефективність використання інформаційно-комунікаційних технологій у юридичній освіті безпосередньо залежить від держави, потребує законодавчого врегулювання, розроблення єдиних вимог і впровадження стандартів для цифрової освіти. Перед Україною постають завдання щодо забезпечення якості цифрового навчання, електронних освітніх ресурсів, ефективності підготовки та перепідготовки фахівців у зазначеній сфері. Розвиток і вдосконалення національної моделі юридичної освіти має здійснюватися з урахуванням процесів інформатизації.

Підготовка висококваліфікованих і конкурентноспроможних фахівців на сучасному ринку праці, визначається тенденцією інвестування правничими школами в технологічні рішення Впровадженні технології Blockchain в юридичній освіті дозволить правничим школам стати провідними в підготовці правників. Застосування зазначеної системи створює умови для формування ефективної мультикультурної правничої он лайн спільноти науковців, викладачів, здобувачів і роботодавців.

Ключові слова: право на освіту**,** технологія Blockchain, юридична освіта, правнича професійна діяльність, інформаційне суспільство, процеси глобалізації.

Bondar N.A., Strelnyk V.V. PROSPECTS OF USING BLOCKCHAIN TECHNOLOGY FOR IMPROVING THE NATIONAL MODEL OF LEGAL EDUCATION

The article analyzes the prospects of using the latest technologies to include Ukrainian legal education in the legal field of supranational relations. A modern lawyer must meet the requirements of the time: have knowledge, possess techniques and legal techniques, serve national and corporate interests in good faith. Legal professional activity requires mastering the skills of providing services using high-tech means: electronic signature, electronic document flow, crypto channels for information exchange, tokens and electronic currencies, smart contracts. The specialist must navigate the latest digital environment, use software, analytical technologies and reporting platforms.

Legal education requires a detailed study of international private and public law, international arbitration, «lex mercatoria». The development of information technologies actualizes the issue of the growing influence of information technologies on jurisprudence. The effectiveness of the use of information and communication technologies in legal education directly depends on the state, requires legislative regulation, the development of uniform requirements and the implementation of standards for digital education. Ukraine is faced with the task of ensuring the quality of digital education, electronic educational resources, the effectiveness of training and retraining of specialists in the specified field. The development and improvement of the national model of legal education should be carried out taking into account the processes of informatization.

The process of transition to a digital economy requires the introduction of digital technologies in education to ensure the interaction of various components of the educational process to achieve dynamism, flexibility and adaptability. The training of future lawyers requires a successful combination of humanitarian and technical knowledge and professional competences from a modern university, the formation of skills for working with modern technical means. In today's globalized world, legal education is designed not only to provide knowledge, to form the skills and abilities of a future specialist, professional, but also to promote the development of a responsible individual before the world and society, as a bearer of humanistic values. Achieving the above will be possible if there is an appropriately organized educational space, which should be based on a systemic approach based on innovative technologies, both in the content of education and its forms.

The training of highly qualified and competitive specialists in the modern labor market is determined by the trend of law schools investing in technological solutions. The implementation of Blockchain technology in legal

education will allow law schools to become leaders in the training of lawyers. The application of the specified system creates conditions for the formation of an effective multicultural legal online community of scientists, teachers, applicants and employers.

***Key words*:** right to education, Blockchain technology, legal education, legal professional activity, information society, globalization processes.